

mihael

KAPELANIJA SV. MIHAELA ARKANĀELA MUP - SJEDIŠTE I RAVNATELJSTVO POLICIJE

DRUGA NEDJELJA
PO BOŽIĆU I
BOGOJAVLJENJE

SIJEČANJ

Ned 5. DRUGA NEDJELJA PO BOŽIĆU
Miljenka, Radoslav, Emilijana

Pon. 6. BOGOJAVLJENJE
Sveta tri kralja

Uto. 7. Rajmond Penjafortski, Karlo ,
Lucijan, Krispin

Sri. 8. Gospa od brze pomoći, Severin,
Bogoljub

Čet. 9. Hadrijan, Honorat, Julijan, Živko

Pet. 10. Grgur X. Agaton, Dobroslav

Sub. 11. Neven, Zdravko, Teo, Časlav

Naslovnica: *Iskoni bje Slovo*

Slika preuzeta s: <https://www.facebook.com/PrvaOsnovnaSkolaOgulin>

mihael

1/2025.

Listić Policijske kapelanije sv. Mihaela Arkandela
MUP - sjedište i Ravnateljstvo policije,
Godište XIX. (2025.), broj 01 (630);
druga nedjelja po Božiću i Bogojavljenje,
5. i 6. siječnja 2025.

Kontakt:

vič. Željko Rakošec, policijski kapelan,
tel.: 22 712, 85 682;, e-mail: zrakosec@mup.hr

Vinko Bakula, pomoćnik kapelana,
tel.: 22 715, 82 805;, e-mail: vbakula@mup.hr

MEDITACIJA

Blagoslov 3

SLUŽBA RIJEČI

DRUGA NEDJELJA PO BOŽIĆU

ČITANJA

Riječ tijelom postade
i nastani se među nama 4

HOMILIJA

Isus Krist – početak i kraj 8

KATEHEZA

Ivanovo evanđelje – evanđelje susreta 10

MEDITACIJA

Najvrjednije znanje 13

BOGOJAVLJENJE - TRI KRALJA

ČITANJA

Dođosmo s Istoka pokloniti se kralju 14

HOMILIJA

Trojica kraljeva 18

KATEHEZA

Kratka povijest Bogojavljenja 20

Mali vjeronaučni leksikon 23

OBLJETNICA

Naši pokojni 24

Blagoslov

Blagoslovljena čežnja koja te vodi
i oživljuje tvoju dušu zavidljenošću.
Imao hrabrosti biti prijatelj svojoj vječnoj čežnji.

Uživao kritičku i stvaralačku pratnju pitanja: Tko sam?
i ono ti osvijetlilo tvoju čežnju.

Nek' tajna providnost vodi tvoju misao
i štiti tvoje osjećaje.
Nek' razum prebiva u tebi
kao što ti tijelo prebiva u svijetu.
Nek' ti duša bude slobodna
kao morski val.

Podlegao opasnosti rasta.
Bila ti bliska zavidljenost.
Pripadao ljubavi.
Znao da si obgrljen Božjim zagrljajem.

Prvo čitanje: Sir 24,1-2.8-12

Mudrost se Božja nastani posred izabranog naroda.

Čitanje Knjige Sirahove

Mudrost se sama slavi
i u Bogu se časti
i sred puka svog se hvali.
Usta svoja otvara u zboru Svevišnjeg
i pred njegovom se moći proslavlja. Posred naroda se svog uzvisuje
i u punom svetom zboru
pobuđuje divljenje
i u mnoštvu izabranika ima hvalu
i među blagoslovljenima
ona se sama ovako blagoslivlje:
„Zapovjedi mi Stvoritelj sviju stvari
i koji me stvori,
odredi mjesto za šator moj
i reče: ‘Nastani se u Jakovu
i uđi u baštinu Izraelu.’
Prije vjekova, odiskona, on me stvorio
i neću prestati dovijeka.
Pred njim sam služila u svetom šatoru
i potom se nastanila na Sionu.
Dao mi je tako spokoj u milome gradu
i vlast mi je u Jeruzalemu.
Tako se ukorijenih u slavnom narodu,
na dijelu Gospodnjem,
u baštini njegovoj,
i u punom zboru svetih
moj je boravak.“

Riječ Gospodnja

Kao i u klasičnim mudrosnim knjigama Staroga zavjeta, tako i u Sirahovoj knjizi na scenu stupa uosobljena Mudrost Božja. Dok je Knjiga Postanka opisivala kako prije Stvaranja zemlja bijaše pusta i prazna, ovdje je prije prve Božje riječi u krupnom planu Mudrost koja se proslavlja usred nebeskog zbora.

Njezine riječi odjekuju podjednako na nebeskoj i zemaljskoj razini. Osim što doživljava nebesku proslavu, Mudrost obuhvaća svu širinu zemaljskih prostora. Iako u svojoj vlasti drži sva prostranstva, ipak u njima nije našla svoj počinak. Gdje može svoj stan pronaći ona koju Stari zavjet odlikuje gotovo svim obilježjima tipičnim za samog Stvoritelja? Gospodin je odlučuje nastaniti u Izabranom narodu. To se dogodilo i darom saveza koje je Gospodin sklapao s praocima Izraela i darom Njegove riječi koja je njihovim potomcima osvjetljavala putove na razmeđima postojanja kako bi svoj život uvijek gradili na čvrstoj stijeni. Držeći Njegov savez i surađujući u projektu ozdravljenja svijeta, Izraelci će svim plemenima zemlje očitovati blagoslov kojeg im je Gospodin namijenio.

Ivica Čatić, <https://www.vjeraidjela.com>

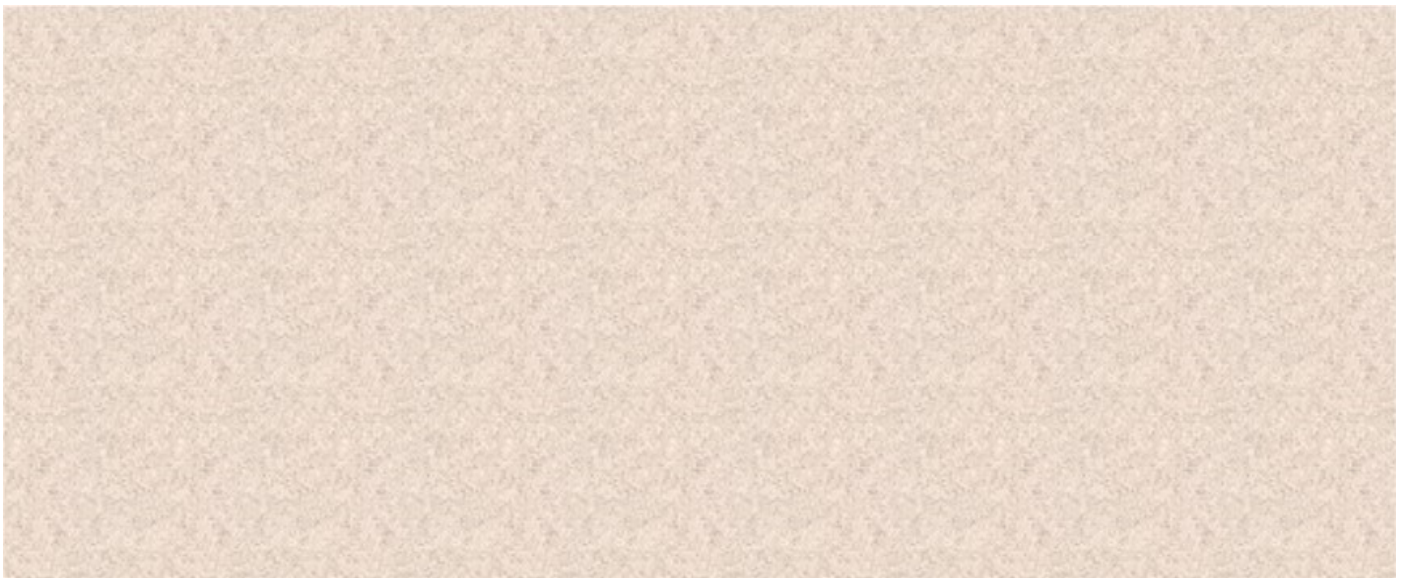
Otpjevni psalam: Ps 147,12-15.19-20

Riječ tijelom postade i nastani se među nama.

Slavi Gospodina, Jeruzaleme,
hvali Boga svoga, Sione!
On učvrsti zasune vrata tvojih,
blagoslovi u tebi tvoje sinove.

On dade mir granicama tvojim,
pšenicom te hrani najboljom.
Besjedu svoju šalje na zemlju,
brzo trči riječ njegova.

Riječ svoju on objavi Jakovu,
odluke svoje i zakone Izraelu.
Ne učini tako nijednom narodu:
nijednom naredbe svoje ne objavi!

Drugo čitanje: Ef 1,3-6.15-18

Po Isusu nas predodredi za posinstvo.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Efežanima

Blagoslovljen Bog i Otac
Gospodina našega Isusa Krista,
on koji nas blagoslovi
svakim blagoslovom duhovnim
u nebesima,
u Kristu.

Tako: u njemu nas sebi izabra
prije postanka svijeta
da budemo sveti
i bez mane pred njim;
u ljubavi nas predodredi
za posinstvo,
za sebe,
po Isusu Kristu,
Prema dobrohotnosti svoje volje,
na hvalu slave svoje milosti
U kojoj nas zamilova u Ljubljenome.

Zato i ja, otkad sam čuo za vašu vjeru
u Gospodinu Isusu i za ljubav prema svima svetima, ne prestajem zahvaljivati za vas i
sjećati vas se u svojim molitvama:

Bog Gospodina našega Isusa Krista, Otac slave, dao vam Duha mudrosti i objave kojom
ćete ga spoznati; prosvjetlio vam oči srca da upoznate koje li nade u pozivu njegovu, koje
li bogate slave u baštini njegovoj među svetima.

Riječ Gospodnja

Po mnogima ovaj hvalospjev na početku Poslanice Efežanima pripada među najljepše tekstove Svetoga pisma. Sročen u jednom dahu, na izvornom grčkom zvuči kao samo jedna rečenica, ali literarnom umješnošću - ukrašen ponavljanjima ključnih riječi, kruženjem i usponom glavne misli koja se neprestano razvija i iznosi bogatstvo objave Božjih misli - od čitatelja želi učiniti onoga koji razmatra i dopušta da ga dinamika ovih riječi ponese u visine, ka Gospodinu. Sve počinje od Njega - On je neizrecivo blagoslovljeni u vjekove. Amen! No, upravo tu svoju neotuđivu i nedohvatljivu kvalitetu pruža čovjeku, ovjenčava ga njome. Zahvaća ga prije početka vremena izabranjem za svetost, u ljubavi odvaja za posinstvo - za sebe - po Isusu Kristu. Plod je to Njegove milosti kojom je zamilovao ljudski rod. Zbog svega toga zahvala koju Pavao diže Bogu napregnuta je u naporu pronaći riječi koje bi bile odgovor na bogatstvo slave otvoreno Njegovim pozivom. I Duh mudrosti i prosvjetljenje očiju srca darovi su potrebni za prepoznavanje ovog bogatstva. Tko duhom i srcem u nj uroni, ulazi u ono blaženstvo zbog kojeg Apostol kaže da ne prestaje zahvaljivati - poradi Njega, poradi njih.

Ivica Čatić, <https://www.vjeraidjela.com>

Evandjelje: Iv 1, 1-5.9-14

Riječ tijelom postade i nastani se među nama

Početak svetog Evandjelja po Ivanu

U početku bijaše Riječ,
i Riječ bijaše u Boga,
i Riječ bijaše Bog.
Ona bijaše u početku u Boga.
Sve postade po njoj
i bez nje ne postade ništa.
Svemu što postade,
u njoj bijaše život
i život bijaše ljudima svjetlo;
i svjetlo u tami svijetli
i tama ga ne obuze.
Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje
svakog čovjeka dođe na svijet;
bijaše na svijetu i svijet po njemu posta
i svijet ga ne upozna.
K svojim dođe i njegovi ga ne primiše.
A onima koji ga primiše podade moć
da postanu djeca Božja:
onima koji vjeruju u njegovo ime,
koji su rođeni ne od krvi,
ni od volje tjelesne,
ni od volje muževlje,
nego - od Boga.

I Riječ tijelom postade
i nastani se
među nama
i vidjesmo slavu njegovu
- slavu koju ima kao
Jedinorođenac od Oca -
pun milosti i istine.

Riječ Gospodnja

Hvalospjev Ivanova Prologa preuzima sliku logosa (λόγος, riječ, misao, govor) iz grčke filozofije, koja je dalje razvijena u židovsko-grčkoj filozofiji mudrosti. U židovsko-grčkoj filozofiji (npr. Filon Aleksandrijski) "Logos" je posrednik stvaranja, što znači da dolazi od Boga i pomaže stvorenju da oživi. Evandelist Ivan uzima sliku Logosa, Riječi, i pušta da ona postane osoba: Isus Krist. Za njega je jasno: ono što filozofski zamišljamo kao riječ koja poziva svijet na postojanje nije nešto apstraktno, već vrlo konkretno i opipljivo. To je Isus Krist, Božji Sin. On je taj bez kojeg ničega nema i ne može biti. On je svjetlo i život i čovjek.

U Isusu Kristu Božja vječna Riječ postaje čovjekom. Bog postaje vidljiv, dodirljiv, opipljiv i ranjiv. Rizik da Bog postane čovjekom je rizik svake osobe koja se zauzima za dobro, koja zauzme stav; to je rizik da bude neshvaćena i odbačena. U Isusu Kristu ovo iskustvo završava na križu i uskrsnuću. Život Sina Božjega, kao čovjeka među ljudima na križu, pokazuje svu tragediju i teškoću ljudskog postojanja i, u uskrsnuću, nadu koja se daje djeci Božjoj. Svatko tko gleda Krista otkriva nešto o Bogu, a time i nešto o sebi kao djetetu Božjem. Bog postaje vidljiv u Isusovim djelima i najavama koje Ivan opisuje nakon prologa (proslova). A Isus vas poziva da djelujete i razmišljate poput njega i da kao djeca Božja učinite nešto od Boga vidljivim u svijetu kao svjetlo i život.

Isus Krist – početak i kraj

Slušamo početak ili proslav Ivanova evanđelja, genijalno književno i teološko djelo koje u jednom tekstu istodobno sažima Stari zavjet, evanđelje i smisao života.

U početku

Ivan svoje Evanđelje počinje vrlo ambiciozno, istim riječima koje stoje na početku Knjige Postanka, početku židovske Biblije. Zamislimo da netko započne svoju pjesmu stihom „Lijepa naša domovino”. Iza toga bismo očekivali nekakav snažan, ozbiljan, pomalo epski sadržaj povezan s državnim himnom. Stoga su i ove Ivanove riječi privlačile pažnju i snažno odzvanjale u ušima tadašnjih slušatelja. Ivan započinje prepričavajući Stari zavjet. Vidimo Boga i njegovu Riječ kako stvaraju sve što postoji (usp. Iv 1,1–3 i Post 1,1). Bog prilikom stvaranja odvaja svjetlo od tame (usp. Post 1,4) „i svjetlo u tami svijetli i tama ga ne obuze” (Iv 1,5), te daje ljudima stablo života kako bi ih vodilo u životu i bilo im svjetlo (usp. Post 2,9 i Iv 1,5). Ivan Krstitelj, koji se spominje, predstavlja sve Božje glasnike, ljude poslano od Boga da posvjedoče za Svjetlo. Tu ne ubrajamo samo biblijske proroke nego i sve istinske tražitelje i promicatelje onoga što je dobro, pravedno, istinito i lijepo, jer to su sve putevi otkrivanja i dolaska do Boga. Na Božje glasnike ljudi

su reagirali dvojako: ili bi ih odbacili ili bi ih u oduševljenju proglasili bogovima. No oni su bili tu samo da posvjedoče za Svjetlo. Tu tragediju čovječanstva nazivamo grijehom. Stvoreni smo od Boga i za Boga, a Boga nismo upoznali. Kako bi to ispravio, Bog povlači jedan radikalni potez: utjelovljuje se, dolazi među ljude i boravi s njima (usp. Iv 1,14). Grčka riječ doslovno kaže da „podiže šator”. Prvi veliki korak Božjeg približavanja ljudima, njegova boravka među njima, bio je onaj Šator sastanka u kojem se nalazio Kovčeg saveza, gdje su Bog i čovjek mogli razgovarati. U njemu je bio Zakon koji bijaše dan po Mojsiju (usp. Iv 1,17). Sada, u punini vremena, Bog podiže jedan novi šator: šator od mesa u kojem ne prebiva samo Zakon već i sva punina Božje slave, milosti i istine (usp. Iv 1,14). On je onaj o kome su svi proroci govorili da će doći, ostvarenje Pisama, ispunjenje svih Izraelovih nadanja (usp. Iv 1,15).

Teološki sažetak evanđelja

Nadalje, ovaj proslav, uvod u Ivanovo evanđelje, oduvijek je bio izvorište najvažnijih razmišljanja o Presvetom Trojstvu i otajstvu utjelovljenja, što je glavna poruka evanđelja – da je Isus Krist Bog,

istobitan s Ocem; onaj koji u vječnosti izlazi od Oca, koji je u njemu i bijaše od početka (usp. Iv 1,1). Koliko god mi to danas uzimali zdravo za gotovo, u prvoj Crkvi događale su se velike rasprave i raskoli oko toga kakav je odnos između Oca i Sina, a ovaj je proslav bio jedan od temeljnih dokaza da je Isus „rođen, ne stvoren, istobitan s Ocem, po kome je sve stvoreno”, kako to ispovijedamo svake nedjelje upravo zahvaljujući ovom tekstu (usp. Iv 1,3.14).

Živjeti kao kršćanin

„U početku” (Iv 1,1) nije bio izraz koji je privlačio pažnju samo Židova, nego cijeloga grčkog svijeta. Glavno je pitanje kojim se bavila tadašnja znanost bilo što se nalazi „u početku”. Grčka riječ arhe, koja je ovdje upotrijebljena, ne označava kronološki početak, već izvorni princip, pratvar, osnovni element od kojega je sve sačinjeno i prema kojem sve teži. Filozofija je tu nudila svakakva rješenja: voda, zrak, energija, atomi... Ta su traganja bila jako važna zato što njihov rezultat određuje pogled na cjelokupnu stvarnost. Ivan daje odgovor kršćanske vjere: početak i svršetak, alfa i omega svega jest Riječ koja se utjelovila – Isus Krist (usp. Otk 1,8). Po Kristu je sve nastalo (Iv 1,3) i po njemu dolazi život i mudrost ispravnog života (r. 4), a to ima

ogromne posljedice za naš život jer će oni koji budu vjerovali „u njegovo ime” postati „djeca Božja” (r. 12). Ako je Bog postao čovjekom, to znači da čovjek može postati poput Boga! Božić nije topla priča za ljepši godišnji odmor, nego predstavlja činjenicu da ljudski život neće završiti u ništavilu, već u vječnosti – barem za one koji će prihvatiti Božju ponudu da žive u njegovoj blizini.

Zaključak

Čovjek je stvoren za Boga i mora ga tražiti dok ga ne nađe; to mu je u krvi. Isus Krist bi trebao biti kraj svih traganja za smislom, srećom, nadom i budućnošću. On je odgovor na sve naše potrebe, no „svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog čovjeka dođe na svijet... i svijet ga ne upozna” (Iv 1,9s). Kako je žalosno čitati neke suvremene pokušaje osmišljavanja života ljudi koji Krista ne poznaju! Kao da te netko priprema za odlazak na drugi kraj svijeta jašući na mazgi, a imaš avion. Krist je odgovor na svako naše životno pitanje, početak i kraj svega; ne moramo se čak ni previše truditi da ga shvatimo, nego mu trebamo dopustiti da nam se otkrije, da dođe u našu blizinu i boravi s nama.

Ivanovo evanđelje – evanđelje susreta

Iz osobnoga iskustva znamo da samo u osobnom susretu s Drugim i u međusobnom susretu ljubavi čovjek postaje istinski i potpuni čovjek

Promatrajući ljudski život i promišljajući o samome sebi, čovjek spoznaje da je biće traženja. U neprestanom traženju nečega i u gorljivoj čežnji susreta s nekim/Nekim, čovjek pronalazi različite, više-manje zadovoljavajuće odgovore. Međutim, kako vrijeme odmiče, tako sve više uočava da se putovi traženja malo-pomalo suzuju, koraci umaraju, srce slabi, sjaj u očima blijedi i nada gasi te da je pred njim ostao još samo jedan put: put prema vječnosti. Razmišljajući o tom posljednjem putovanju kojim mu je prije ili kasnije poći, čovjek se pita: Tko sam? Kamo idem? Za koga živim? Jesam li ispunio svoje poslanje?

Potruga za smislom

Traženje odgovora na pitanje smisla, poziva, poslanja i punine života put je svakoga čovjeka, o čemu svjedoči i Sveto pismo već na svojim prvim stranicama. Nakon prekršaja Božje zapovijedi Adam se skriva bježeći od odgovornosti za vlastiti

život. No Bog mu dolazi ususret i, našavši ga skrivena u vrtu, pita ga: „Gdje si?” (Post 3,9) dodirujući najdublje dubine njegova uplašena srca i pozivajući ga na susret sa samim sobom kako bi se u spoznaji istine o samome sebi mogao susresti s drugim/ Drugim.

Promišljajući o čovjekovu putu, Martin Buber reći će daje svaki čovjek Adam i da se svaki čovjek nalazi u Adamovoj situaciji. Kako bi pobjegao od odgovornosti za vlastiti život, čovjek svoju egzistenciju pretvara u skrovište. Bježeći od Božjega lica, od drugoga i od samoga sebe te ustrajno boraveći u svome skrovištu, čovjek sve dublje tone u neistinu i u lažnu sigurnost. Tako iz dana u dan bježeći iz jednoga skrovišta u drugo, čovjek upada u sve težu situaciju. No upravo u toj situaciji sustiže ga Božje pitanje koje ga želi uznemiriti, srušiti njegovo skrovište, pokazati mu kamo ga je doveo pogrešan put te pobuditi u njemu goruću želju za izlaskom. U tom odlučujućem trenutku sve ovisi o tome hoće li se čovjek zapitati „Gdje sam?” ili ne. Povratak samome sebi početak je čovjekova puta traženja i susreta sa samim sobom i s drugim/Drugim.

Susret Boga i čovjeka

Poput Adama, susrećući se s pitanjem „Gdje si?” koje Bog upućuje svakomu ponaosob, želimo započeti svoj put traženja smisla i punine života u Riječi u kojoj nam je Bog objavio svoje i naše lice. U tom svjetlu možemo reći da je Sveto pismo susret Boga i čovjeka. To posebice vrijedi za Ivanovo evanđelje koje možemo nazvati evanđeljem susreta. O tome nam svjedoči prvo poglavlje (Iv 1,1-18) u kojemu Ivan prikazuje Boga koji dolazi ususret čovjeku želeći uspostaviti s njim odnos ljubavi i zajedništva, pripadnosti i blizine u kojemu će otkriti izvor vode žive za kojom žeda, kruh života za kojim gladuje, svjetlo istine koje traži i put koji vodi u život vječni za kojim toliko čezne.

U izrazu „i Riječ bijaše u Boga” prijedlog pros možemo prevesti i „prema” jer on u grčkom jeziku ukazuje na usmjerenje prema nekom. „I Riječ bijaše prema Bogu”, prijevod je u kojemu dolazi do izražaja identitet Logosa koji je u trajnom odnosu s Bogom, okrenut je prema njemu i postoji u odnosu s njim. No istovremeno nam govori da Riječ nije samotni Bog. Činjenica da je Riječ bila prema Bogu govori nam da transcendentni i svemogućí Bog ne želi ostati zatvoren u samome sebi, nego da

posredstvom svoje Riječi otkriva čovjeku misterij svojega identiteta ulazeći u odnos i komunikaciju s njim. Martin Buber, interpretirajući taj izraz, predivno će reći: „U početku bijaše odnos.” Iz osobnoga iskustva znamo da samo u osobnom susretu s Drugim i u međusobnom susretu ljubavi čovjek postaje istinski i potpuni čovjek. Put je to, ne samo čovjeka nego i Boga koji izabire put ljubavi i nesebična darivanja, objavljujući se kao Bog ljubavi i života koji dolazi k čovjeku, ne u rukotvorenim hramovima, nego u hramu njegova tijela koje se zove srce. Na liniji Staroga zavjeta Ivan nam govori da Bog želi uspostaviti s čovjekom međusobno zajedništvo i pripadnost. U istinskom dijalogu svatko stoji pred licem drugoga, ne potaknut žeđu za vladanjem i posjedovanjem, nego željom za prihvaćanjem u ljubavi jer samo u ljubavi put ima smisla. I Bog je tako želio.

Utjelovljena Riječ

U srcu toga puta Riječ je postala tijelo (grčki pojam sarx znači i „meso”) i nastanila se među nama. Put je to silaska svemoćne Božje riječi k čovjeku. Koji paradoks! On koji ne boravi u ljudskim hramovima, on kojega ni nebo ni zemlja ne mogu obuhvatiti, dolazi

k čovjeku te u tami majčine utrobe postaje krhko ljudsko tijelo. U svom dolasku čovjeku vječna Božja riječ dolazi mu ususret onakvom kakav doista jest: slab, grešan, krhak i smrtan, te ondje gdje se nalazi – u njemu samome postajući tako tijelom njegova tijela. Tako živi čovjek postaje mjesto Božjega trajnog boravka i mjesto susreta Boga i čovjeka. U Bogu utjelovljenu u čovjekovu srcu i nastanjenu u njegovu tijelu, čovjek nalazi odgovor na sva svoja pitanja, cilj svih svojih lutanja i završetak svih svojih traženja.

Drugi put Utjelovljene Riječi put je njezina povratka k Bogu. Naime, Utjelovljena Božja riječ koja se u čovjekovu tijelu nastanila među nama vraća se Bogu, ali ne više sama. Na svom putu povratka k Ocu vodi sa sobom i čovjeka ljubavljenu otkupljenoga i iznova rođenoga. Cilj je povratka sam Bog, Sveti Bog, kojega nitko nikada ne vidje jer nitko ga ne može vidjeti licem u lice i na životu ostati (usp. Izl 33,20-23). Ali Boga kojega nitko nikada ne vidje obznanila nam je njegova Riječ koja će proći ovom zemljom ljubeći svakoga čovjeka, ozdravljajući bolesne, opraštajući grešnima, pronalazeći i vraćajući izgubljene. Blagujući s carinicima i grešnicima, prihvaćajući ljubav preljubnica, kršeći Zakon liječeći subotom Utjelovljena Riječ objavila nam je Boga ljubavi koji je stvorio čovjeka, ne za smrt, nego za život, i koji nikada neće odustati od njegova spasenja niti iznevjeriti svoje obećanje.

U svom utjelovljenom Sinu Bog je poljubio svijet i čovjeka, udahnuo je u njih dah svojega božanskog života otvarajući novi put dolaska Boga k čovjeku i čovjeka k

Bogu. Na tom putu prikazane su i ispunjene temeljne značajke susreta: objava, poziv, zajedništvo i odgovornost. U susretu s drugim/Drugim čovjek objavljuje samoga sebe istodobno se objavljujući i samome sebi. Drugim riječima, u susretu s drugim/Drugim čovjek spoznaje samoga sebe i dopušta drugomu da ga upozna prepuštajući se misteriju koji obavlja svaki ljudski život. No taj susret ujedno je i poziv jer da bi postao „ja”, čovjeku je potreban jedan „ti”. Poput Adama koji se ostvaruje u potpunosti kao čovjek samo u susretu sa ženom koja stoji ispred njega (hebrejski izraz 'ēzer kenegdô koji prevodimo „pomoć kao što je on” možemo prevesti i kao „pomoć naspram njega”) tako se svaki čovjek ostvaruje u punini samo u susretu s drugim licem u lice. U susretu „ja” i „ti”, tj. u njihovoj uzajamnosti rađa se zajedništvo, rađa se jedno „mi” u kojemu se „ja” i „ti” ne isključuju i ne poništavaju, nego prihvaćaju i nadopunjuju preuzimajući odgovornost jedno za drugo. Etika odgovornosti rađa se u susretu i u odnosu s drugim licem u lice. Stoga stajati ispred drugoga znači biti za njega odgovoran. Promišljajući o Isusovim susretima s različitim osobama o kojima nam svjedoči evanđelist Ivan, svjesni da Sveto pismo nije samo informacija, nego je prije svega formacija, želimo se i sami zaputiti u predivnu avanturu otkrivanja Božjega i svojega lica te u osobnom susretu s njim u njegovoj Riječi otkriti smisao svojega života, ljepotu svojega poziva, bogatstvo našega zajedništva i blagoslov odgovornoga djelovanja na koje smo pozvani i kao ljudi i kao kršćani.

s. Silvana Fužinato, <https://www.svijetlorijeci.ba>

Najvrjednije znanje

Zatrpali smo znanjem o koječemu. Zatrpavaju nas sa svih strana. Pritom odabiru čime će nas zatrpavati: ponešto prešućuju, ponešto prenaglašavaju i zbog toga se nimalo ne uznemiravaju. Sve predstavljaju na način za koji smatraju da će pogodovati njima i njihovim probicima. Tako pred očima mnogih oblikuju svijet, u koji je uključeno mnogošto od privida, svijet iz kojega izostaje mnogošto od zbilje.

Mi uvijek iznova nasjedamo. U nastojanju da upoznamo svijet u kojemu živimo – shvaćajući to čak kao iskaz svoje savjesnosti i odgovornosti – prolazimo putovima koje drugi za nas utiru i tako odlazimo sa svojih putova, iz svoga svijeta. Na nekom mjestu odlažemo Evanđelje, odlažemo svoju dušu, i nastavljamo dalje i ne znajući da smo okrali sami sebe, ali i svijet u kojemu nam valja živjeti, biti ljudi.

Zakupljeni potrebom da stječemo što više znanja, sve oko sebe – i svijet i ljude – sve više promatramo s razmaka. Događa nam se da se jednako tako odnosimo i prema Bogu. Vjerujemo da o njemu znamo toliko toga – i sve više. A poznajemo ga, susrećemo sve manje. Ima ih čak koji znanje o Bogu smatraju vrednijim, uzvišenijim od blizine s njim, od života po njegovoj riječi. Sve manje je subjekata u našem životu, sve više objekata. I sami smo sve manje subjekti.

Nema dubljeg znanja od susreta s Bogom. Od življenog susreta s Bogom. Tek se u tom susretu na primjeren način smještaju svi životni susreti, pa i onaj sa smislom vlastitoga života.

Po življenom susretu s Bogom pozvani smo – iz vlastitog određenja i truda – vjerodostojno pružati spoznaju spasenja svakome bez razlike. Pozvani smo svime što jesmo i činimo svjedočiti da je to iskustvo temelj našega života, naše osobnosti. Živjeti svoju vjeru i kao zahvalnost i kao odgovornost. Jer vjera koja se ne umnaža i nije vjera.

Najvrednije znanje našega života jest ono na koje se tako često ne odlučujemo, od kojega nerijetko zaziremo, kojemu se čak i podsmijujemo. Ono proizlazi iz učenja na koje nas upućuje Evanđelje, Isus Krist: „...učite se od mene jer sam krotka i ponizna srca i naći ćete spokoj dušama svojim.“

Odlučiti se živjeti to znanje znači ne pristati na ispraznost i privid, odmaknuti se od njih, i živjeti i oblikovati Božju zbilju. Zbilju koje nema bez osobne malenosti. Zbilju koja se nalazi u bliskosti i neposrednosti, u dijeljenju svega što život jest. Nasuprot tome, znanje koje nas odvaja od Boga i ljudi i nije znanje, nego zabluda, štoviše prevara.

I zato te molim, Gospodine, da otajstva Kraljevstva koja si objavio malenima objaviš i mudrima i umnima!

Prvo čitanje: Iz 60, 1-6

Objavit će se Slava Gospodnja i svako će je tijelo vidjeti

Čitanje Knjige proroka Izaije

Ustani, zasini, Jeruzaleme,
jer dolazi svjetlost tvoja
i slava Gospodnja sviće nad tobom!
Jer gle, zemlju tmina pokriva
i mrklina narode!

A tebe Gospodin obasjava
i slava se njegova javlja nad tobom.
K tvojoj svjetlosti koračaju narodi
kraljevi k sjaju zore tvoje.

Očima okruži i promatraj:
svi se oni sabiru, k tebi dolaze!
Izdaleka ti dolaze sinovi,
kćeri ti donose u naručju.

Gledat ćeš tad i sjati,
igrat će ti srce i širiti se
jer k tebi će poteći bogatstvo mora,
blago narodâ k tebi pritjecati.

Mnoštvo deva prekrit će te,
mladih deva iz Midjana i Efe.
Svi će iz Sabe dolaziti,
donosit će zlato i tamjan
i hvale navješćivati Gospodnje.

Riječ Gospodnja

U odlomku iz Knjige proroka Izaije vidi se da se narod više ne mora plašiti jer svjetlost Svetoga grada dolazi od Gospodina. To je njegova slava, njegova prisutnost, koja blista nad njim. U vrijeme progonstva prorok Ezekiel vidio je slavu Gospodnju kako se primiće s istoka i ponovno ulazi u svoj Hram: „Gle, slava Boga Izraelova dolazi od istoka; šum joj kao šum velikih voda: i zemlja se sjala od slave njegove.“ Ta slika Jeruzalema okupana svjetlom i sjajem Božje slave u snažnom je kontrastu s ostatkom zemlje i narodâ koji su pokriveni tamom.

Jeruzalem je poput sjajne utvrde koja jedina pruža sigurnost i mir te se svi narodi i kraljevi upravljaju prema njegovu svjetlu. Prorok tako uvodi čitatelja u univerzalističku ideju Božjega spasenja koje je namijenjeno svima i u koje su pozvani svi narodi. To će biti česta tema kod proroka iz razdoblja povratka iz babilonskoga ropstva, nasuprot nacionalizmu Judejaca predvođenih Ezrom i Nehemijom. Jeruzalem je predstavljen personificiran, poput majke koja podiže svoje oči u iščekivanju te već izdaleka vidi sinove i kćeri koji joj se približuju. Nije više samo izraelski narod u povlaštenom položaju djece u odnosu na Sveti grad, nego su to sada svi narodi. Ti se sinovi i kćeri ne vraćaju Jeruzalemu, kao što je to slučaj kod Baruha, gdje se za djecu Jeruzalema kaže: „Otišli su od tebe pješice, vodio ih neprijatelj, a gle, Bog ih tebi vraća nošene u slavju, kao djecu kraljevsku.“ Ovdje se djeca ne vraćaju, nego dolaze „izdaleka“, ali ipak nisu manje „sinovi i kćeri“. Takav je nenadani preokret razlog radosti Jeruzalema i veselja njegovu stanovništvu. Umjesto da se zatvaraju u svoju naciju i svoje uske propise, pozvani su prihvatiti veliko bogatstvo svijeta koje im se nudi. To je bogatstvo predstavljeno devama iz Midjana i Efe, to jest karavanama koje su s juga donosile začine i dragocjene metale, te stanovnicima Šebe, vjerojatno mjesta u Arabiji, odakle je stizalo zlato i tamjan. Svi, dakle, narodi dolaze u Jeruzalem, prebivalište jedinoga Boga, kako bi mu prinijeli svoje darove.

Služba riječi, 286/17

Otpjevni psalam: Ps 128, 1-572, 1-2.7-8.10-13

Klanjat će se tebi, Gospodine, svi narodi zemlje

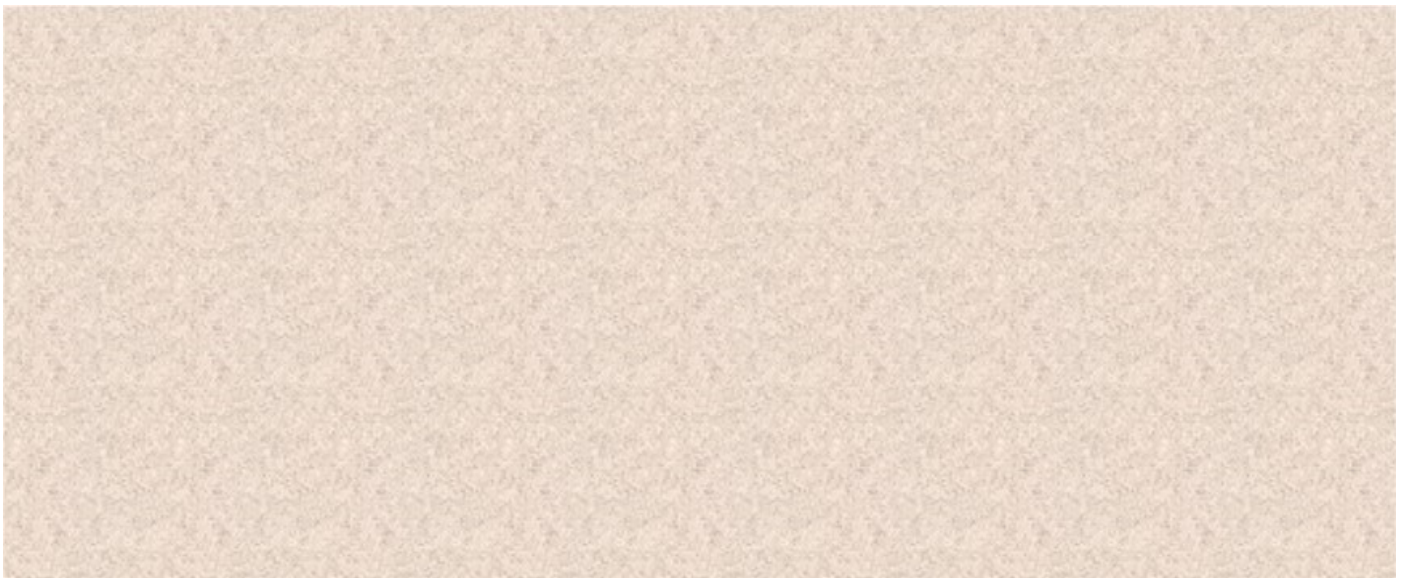
Bože, sud svoj daj kralju
i svoju pravdu sinu kraljevu.
Nek puku tvojem sudi pravedno,
siromasima po pravici!

U danima njegovim cvjetat će pravda
i mir velik - sve dok bude mjeseca.
I vladat će od mora do mora
i od Rijeke do granica svijeta.

Kraljevi Taršiša i otokâ nosit će dare,
vladari Šabe i Sebe danak donositi.
Klanjat će mu se svi vladari,
svi će mu narodi služiti.

On će spasiti siromaha koji uzdiše,
nevoljnika koji pomoćnika nema;
smilovat će se ubogu i siromahu
i spasit će život nevoljniku.

.

Drugo čitanje: Ef 3, 2-3a.5-6

Sada je objavljeno da su i pogani subaštinici obećanja.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Efežanima

Braćo:

Zacijelo ste čuli
za rasporedbu milosti Božje
koja mi je dana za vas:
objavom mi je obznanjeno otajstvo
koje nije bilo obznanjeno
sinovima ljudskim drugih naraštaja.
Ono je sada u Duhu objavljeno
svetim njegovim apostolima i prorocima:
da su pogani subaštinici
i „sutijelo“ i sudionici obećanja
u Kristu Isusu - po evanđelju.

Riječ Gospodnja

Drugo čitanje spaja dva odlomka iz trećega poglavlja Poslanice Efežanima. U dijelu u kojem ta poslanica govori o Pavlovoj ulozi u spasenju on je prikazan kao „sužanj Krista Isusa za vas pogane“. Riječi su to, dakle, upućene poganima, nežidovima, koji su prihvatili kršćansku vjeru. Pisac poslanice podsjeća ih na „rasporedbu milosti Božje“ koja mu je dana za njih. Ta „milost“ sastoji se u Pavlovu poslanju navješćivanja evanđelja poganima. Apostolova zadaća prenošenja radosne vijesti među nežidovima stalna je tema, kako njegovih autentičnih poslanica tako i onih čiji se autor poslužio Pavlovim autoritetom, kao što je to vjerojatno slučaj i s Poslanicom Efežanima. Sveti pisac spominje „objavu“ u kojoj je primio „otajstvo“. U tome valja ponajprije prepoznati objavu Pavlu na putu u Damask, koja je označila potpunu promjenu njegova života. Riječ je o „Kristovu otajstvu“, koje je novost u povijesti spasenja jer nije bilo objavljeno „sinovima ljudskim drugih naraštaja“. Stoga je važna ovdje oznaka vremena „sada“. Sada je to Kristovo otajstvo objavljeno „apostolima i prorocima“. Objavu novosti Krista primili su apostoli, Isusovi učenici, koji su primili poslanje prenošenja njegova nauka i radosne vijesti o spasenju. Kad spominje proroke, pisac te poslanice misli na proroke novozavjetne zajednice, koji su zajedno s apostolima primili objavu božanskoga nauma te propovijedali evanđelje. Te dvije skupine ljudi temelj su na kojem je sagrađena Crkva. Oni, taj temelj Crkve po kojem Krist djeluje, svjedoče da su „pogani subaštinici i ‘sutijelo’ i sudionici obećanja u Kristu Isusu – po evanđelju“. Bio je to velik preokret u odnosu na uobičajena židovska mesijanska očekivanja u prvom stoljeću. Mesija je imao otkupiti i spasiti Izraela i obnoviti njegovo Božje posinstvo, a sada se to posinstvo daje i poganima.

Služba riječi 262/11

Evandjelje: Mt 2, 1-12

Dođosmo s Istoka pokloniti se kralju

Čitanje svetog Evandjelja po Mateju

Kad se Isus rodio u Betlehemu judejskome u dane Heroda kralja, gle, mudraci se s istoka pojaviše u Jeruzalemu raspitujući se: „Gdje je taj novorođeni kralj židovski? Vidjesmo gdje izlazi zvijezda njegova pa mu se dođosmo pokloniti.“ Kada to doču kralj Herod, uznemiri se on i sav Jeruzalem s njime. Sazva sve glavare svećeničke i pismoznance narodne pa ih ispitiavaše gdje se Krist ima roditi. Oni mu odgovoriše:

„U Betlehemu judejskome jer ovako piše prorok:
'A ti, Betleheme, zemljo Judina!
Nipošto nisi najmanji među kneževstvima Judinim
jer iz tebe će izaći vladalac
koji će pâsti narod moj - Izraela!'“

Tada Herod potajno dozva mudrace i razazna od njih vrijeme kad se pojavila zvijezda. Zatim ih posla u Betlehem: „Pođite“, reče, „i pomno se raspitajte za dijete. Kad ga nađete, javite mi da i ja pođem te mu se poklonim.“ Oni saslušavši kralja, pođoše. I gle, zvijezda kojoj vidješe izlazak iđашe pred njima sve dok ne stiže i zaustavi se povrh mjesta gdje bijaše dijete. Kad ugledaše zvijezdu, obradovaše se radošću veoma velikom. Uđu u kuću, ugledaju dijete s Marijom, majkom njegovom, padnu ničice i poklone mu se. Otvore zatim svoje blago i prinesu mu darove: zlato, tamjan i smirnu. Upućeni zatim u snu da se ne vraćaju Herodu, otiđoše drugim putem u svoju zemlju.

Riječ Gospodnja

Jedino Evandjelje po Mateju donosi epizodu o pohodu mudraca s istoka koji nisu pobliže opisani. Oni su vidjeli kako „izlazi zvijezda njegova“. Premda nije jasnije rečeno odakle dolaze ti mudraci, budući da su u zvijezdi prepoznali znak izraelskoga kralja, moguće je da se misli na područje drevne Perzije u kojoj su djelovali „magi“, svojevrsna mješavina astronoma, mudraca i proroka, koji su na temelju položaja zvijezda donosili sudove o događajima. U prvom stoljeću područje Perzije više nije bilo pod, dotad snažnim, helenističkim utjecajem, pa se vraćalo svojim starim običajima. Ipak, bilo je to razdoblje ogorčenih borba s Rimljanima koji su po Herodu vladali i Judejom, pa se ne može sa sigurnošću reći jesu li ti mudraci doista stigli iz Perzije ili možda iz Arabije. U svakom slučaju nakana im je bila „pokloniti se“ novorođenomu kralju. Herod, koji je bio poznat po krvavim obračunima s mogućim takmacima, o čemu izvješćuje Josip Flavije, bio je uznemiren takvom viješću. Od glavara svećeničkih i pismoznanaca saznaje da se Krist ima roditi u Betlehemu, što se temelji na tekstu proroka Miheja. Krist će „pasti“ Izraela kao pravi pastir, u ime Božje. Zvijezda vodi mudrace upravo do Isusa, a susret s njim ispunja ih mesijanskom radošću, dok darovi podsjećaju na starozavjetna proroštva.

Darko Tepert, <https://www.glas-koncila.hr>

Trojica kraljeva

U romanu „Gašpar, Melkior i Baltazar” francuski pisac M. Tournier opisuje traganje trojice kraljeva za mjestom na kojemu se rodio Isus. Sva trojica, svatko na svoj način, pokušava zamisliti maloga kralja Židova prema kojemu su se zaputili. No, u njihovim glavama nastaje zbrka, jer ne mogu steći jasnu predodžbu o njemu.

On u sebi sažima nespojive osobine: veličanstvenost i poniznost, moć i nevinost, bogatstvo i siromaštvo. I zaključuju da ne treba toliko misliti i razbijati glavu, nego hodati. Otići i vidjeti. Otvoriti oči i srce nepoznatim istinama, poslušati riječ koju još nitko nije izgovorio. I dok je njihova ljudska misao slaba, noge su im čvrste. Hodaju u nadi da će im se otvoriti ono tajanstveno i nedokučivo, da će rođenjem ovoga Kralja nastati novo doba.

Kada konačno stignu, poklone se i iz svoje riznice prinose darove. No, neočekivano se, ali snažno, mijenja riznica njihova srca i duha. Svaki od njih iskusi duboke promjene u sebi.

Gašpar, koji je volio lijepe žene i uživao u putenim strastima, misleći da je to ljubav, odjednom otkriva bit istinske ljubavi.

Do tada je volio samo sebe. Žene je svodio na stanje predmeta, misleći da ima pravo posjedovati ih. Očekivao je da mu pruže užitak. Tražio je od njih da budu u službi njegove ljubavi prema samomu sebi. Ljubiti nekoga znači gledati njegovim očima, govoriti njegovim jezikom, respektirati ga - a ta riječ izvorno znači pogledati dvaput. Prava ljubav, to je užitak koji izvire iz užitka drugoga, radost koja se rađa u meni zbog prizora njegove radosti, sreća koju osjećam jer znam da je sretan. Na taj se način užitak, radost i sreća uzdižu do te nadmoćne snage koja se zove ljubav. Takva ljubav može ljude obasjati srećom, ali ne može poniziti nikoga. U susretu s Djetetom, Gašpar osjeća da ono voli i da je on voljen. Uviđa da ljubav nadilazi čulnost, da je nešto toliko uzvišeno i duboko da se ne može nastaniti u hladnom, tvrdom i proračunatom srcu.

Melkior, koji je težio za moću, uviđa njezinu dvoznačnost i pogibeljnost. Moćan čovjek može biti velik graditelj, čak i javni dobrotvor, a iza zidina svoje palače nasilnik, mučitelj i krvavi luđak. Jedna te ista glava, poput dvoobrazna boga Janusa, može pokazivati dva lica. Nasilje i strah su neizbježne sastavnice zemaljskog kraljevstva. I ne samo nasilje i strah, nego i pogibeljno zarazna bolest po imenu niskost,

Freska *Poklonstvo kraljeva* u crkvi svetog Barnaba u Vižinadi, <https://www.istra24.hr>

dvoličnost i podlost. Melkior spoznaje da je i sam zaražen time. I da mu to truje život. Žudnja za vlašću, njezina privlačnost i njezin užas, tajna su zbog koje mu cijeli život krvari i trune srce, a ne nalazi ništa što bi ga moglo izliječiti. Sada, u susretu s Djetecom, dobiva rasvjetljenje. Jaslice i dijete u njima svjedoče o snazi slabosti, o neodoljivoj blagosti nenasilnih, o zakonu oprosta. Kraljevstvo Božje ne počiva na sili i strahu, nego na poniznosti i ljubavi. I nije nam dano jednom zauvijek. Polako treba kovati njegov ključ, a taj ključ, to smo mi sami. Odlazeći iz Betlehema, on napušta ideju o zemaljskom kraljevstvu i kreće u potragu za onim koje je obećao Spasitelj. Povlači se u pustinju i osniva zajednicu onih s kojima će, uronjen u molitvu, čekati Njegov dolazak. Zajednica slobodnih ljudi koji poznaju samo jedan zakon - zakon ljubavi.

Baltazar dolazi u Betlehem kao ljubitelj ljepote. Bio je zanesen crtežima, slikarstvom i kiparstvom, opčinjen gotovo nestvarnom ljepotom grčkih mladića i djevojaka što su ih umjetnici prikazali. Klanjao se toj ljepoti tijela, vidljivoj,

opipljivoj, čujnoj, mirisavoj - koju je preobrazio duh. Postojala je samo ljepota za oko, uho ili ruku. Klečeći pred Djetecom, Baltazar prvi put uočava ljepotu koju nikada nije vidio, dodirnuo ili mirisao. Ovo dijete je savršena ljepota koja će obnoviti sliku čovjeka unakaženu grijehom. To je pomirenje slike i sličnosti, obnova slike zahvaljujući rođenju Onoga koji je slika Boga. Uočava i nevidljivu ljepotu skromnoga svagdanjeg života svete obitelji - okupanu zrakom koja pada s neba. Tako mu se otvara pogled za novu ljepotu i novu umjetnost.

Bujica našega života, nošena krivim poimanjima i niskošću zemaljskoga, ulijeva se u rijeku vjere. Rodio se Onaj koji je utjelovljenje istine, ljepote i ljubavi. Ne dodvorava se nikomu, nego nas poziva da mu se poklonimo i prihvatimo ono što će nam ispuniti cijeli život. Sve je u Njega, ništa izvan njega. Treba samo poći, hodati i doći do Betlehema. On nas očekuje. I raduje se našem dolasku. Kao nitko drugi. I to je pothvat koji vrijedi započinjati. Uvijek iznova.

fra Ivan Ivanda <https://www.svjettorijeci.ba>

Kratka povijest Bogojavljenja

Od svih blagdana u kršćanskom kalendaru Bogojavljenje, koje se slavi 6. siječnja, doživjelo je najveće promjene od svoga postanka do danas, i na Istoku, i na Zapadu. Kada je Božić sa Zapada došao na Istok, na Istoku se na Bogojavljenje počelo slaviti isključivo Isusovo krštenje, dok se toga dana na Zapadu slavi prvenstveno pohod mudraca, ali također i druga dva otajstva: Isusovo krštenje i čudo u Kani Galilejskoj.

Ime

Riječ Bogojavljenje (grč. epifanija) govori o istočnom podrijetlu toga blagdana. Ona označava pojavak Boga u svijetu: „Pojavila se (epephanê) doista milost Božja, spasiteljica svih ljudi.“ (Tit 2, 11). Izraz epiphaneia, odnosno epiphania znači pojavak, (izvanjsko) očitovanje, objava. Najstarije tragove toga naziva za blagdan – epifanija – nalazimo u Aleksandriji i Egiptu. Do X. st. za blagdan Bogojavljenja postoje još i nazivi: Theophania (Bogojavljenje), Apparitio (dvorba, služba), Ostensio (pokazivanje) i Manifestatio (očitovanje, otkrivenje). Iz svega je jasno da je srž ovoga blagdana slavlje Božjeg pojavka na zemlji: Bogo-javljenje.

Kontekst nastanka blagdana

Ne znamo točno kada se na Istoku blagdan Bogojavljenja (Epifanije) počeo slaviti 6. siječnja. Ovaj datum prvi spominje Klement Aleksandrijski (umro 215.) koji govori o gnostičkoj sekti bazilidijanaca koji su toga dana slavili Isusovo rođenje i krštenje, vjerujući da se tek prigodom krštenja sjedinila u Kristu ljudska i božanska narav (takav nauk, dakako, nije pravovjeran). Vjerojatno je to u početcima bio tek manji blagdan.

Zašto upravo 6. siječnja?

Prema egipatskom računanju, vrhunac zimskog solsticija bio je upravo 6. siječnja. Zapravo je samo slavlje solsticija bilo u noći s 5. na 6. siječnja. Na taj dan ljudi bi uzimali vodu iz Nila i nosili je svojim kućama kao vodu spasenja, vodu kojom su se kasnije škropili ili umivali, vodu kojoj su pripisivali moć oslobođenja od zla. Naime, bdjelo se u čast djevice Kore koja rađa Raa (Heliosa) – Boga sunca: on je, naime, rođen iz oceana Nuna. Egipćani su vjerovali da toga dana sunce daje posebnu snagu vodama, pa su tom prigodom uzimali vodu.

Dakle, riječ je o inkulturaciji, postupku kojim se kršćansko otajstvo (ovdje pojavak Kristov) stavlja u okvir slavljenja poganskih svetkovina, čime se one potiskuju, a ostaje slavljenje kršćanskoga otajstva.

Freska *Poklonstvo kraljeva* (gornji red) u Crkvi Sv. Marije na Škriljinah, <https://www.hkv.hr>

Nije jasno kada i kako je ovo slavlje preraslo u svetkovinu Bogojavljenja u ortodoksnoj, tj. pravoslavnoj Crkvi u Egiptu. Poznato je da je u 4. stoljeću postao blagdan Bogojavljenja u različitim istočnim Crkvama. U svakom slučaju, Bogojavljenje se na Istoku u počecima slavilo kao blagdan Kristova rođenja (pojavka), ali i krštenja u Jordanu.

Vidimo da na sam početak slavlja Bogojavljenja utječu dvije stvari: sadržaj blagdana nadahnut je gnostičkom tradicijom, a sam datum 6. siječnja veže se uz egipatsku svetkovinu rođenja boga sunca ili boga vremena.

Božić i Bogojavljenje

Oko godine 423., Božić je, kao zapadni blagdan, dospio na Istok, gdje je odmah prihvaćen, vjerojatno zbog raširenih krivovjerja. Kako Božić obuhvaća slavlje pojavka Boga na zemlji, Bogojavljenje je na Istoku zbog preširokog sadržaja reducirano (njegov sadržaj je smanjen) i prvenstveno je bio spomen na Isusovo krštenje, ali pod vidom Kristove objave čovjeku, čovječanstvu, odnosno kao objava Kristova božanstva.

Od tog vremena na Istoku 25. prosinca, na Božić, slavilo se Kristovo rođenje, poklon pastira i mudraca, a na Bogojavljenje

isključivo Kristovo krštenje. Zato su se na Istoku toga dana slavila krštenja odraslih, a oko blagdana Bogojavljenja razvilo se i vrijeme pripreve za sam blagdan, tj. za krštenje.

Početak slavlja na Zapadu

Bogojavljenje je s Istoka prešlo na Zapad koncem 4. st. preko Španjolske. Međutim, na Zapadu ovaj blagdan u počecima obilježava prvenstveno poklon mudraca novorođenom Kristu, jer sam taj poklon predstavlja Bogojavljenje – epifaniju Utjelovljenoga Sina Božjega svim narodima.

U Rimu je, poput Božića, i Bogojavljenje imalo svečano noćno bdjenje (službu časova) koje je papa započinjao u ponoć. Na samo Bogojavljenje bila je svečana euharistija kojoj bi prethodila još jedna služba časova. Između službe časova i mise bilo je poznato skazanje: trojica pjevača bi s krunama na glavama i s darovima u rukama svečano ušla u crkvu.

Sadržaji blagdana Bogojavljenja

Možemo govoriti općenito o sadržajima toga blagdana: Isusovo krštenje, njegovo utjelovljenje i rođenje, poklon mudraca, čudo u Kani – ali sve pod vidom objave Kristovog božanstva

Sv. Ambrozije je jedan od prvih koji uz poklon mudraca spominje i otajstva Isusova krštenja i svadbe u Kani Galilejskoj.

Kristovo krštenje u Jordanu kao sadržaj Bogojavljenja preneseno je na zapad vjerojatno od 7. st. Uz krštenje Isusovo u Jordanu povezana je ideja duhovnih zaruka Krista i Crkve, te se na Bogojavljenje spominje čudo na svadbi u Kani Galilejskoj. Nadalje, kako se pretvaranje vode u vino smatralo znakom euharistije, onda se na Bogojavljenje javlja i spomen umnažanja kruha.

Dakle, iako je na Zapadu na Bogojavljenje naglašeno prvenstveno otajstvo pohoda mudraca novorođenom Isusu, ipak su u bogoslužju prisutna i druga dva otajstva: Isusovo krštenje i čudo u Kani Galilejskoj. To je vidljivo danas u Časoslovu:

Trima čudima proslavljen blagdan slavimo: danas zvijezda mudrace privede k jaslama; danas posta vino iz vode na svadbi; danas na Jordanu Krist primi krst od Ivana da nas spasi, aleluja! (antifona II. večernje uz hvalospjev Veliča)

Dakle, ako Bogojavljenje gledamo u njegovu prvotnom značenju kao epifaniju – pojavak Sina Božjega, onda se ova tri otajstva skladno uklapaju ovaj blagdan.

U poklonu mudraca liturgijska tradicija vidi objavljivanje Krista kao Božjega Sina svim narodima (Mt 2, 1-12); prigodom krštenja u Jordanu, Otac je proglasio Isusa svojim ljubljenim Sinom (Mt 3, 13-17; Mk 1, 9-11; Lk 3, 21-22), a „u Kani Galilejskoj,

učini Isus prvo znamenje i objavi svoju slavu te povjerovaše u njega njegovi učenici“ (Iv 2, 1-11).

Blagoslov vode

Kao što smo rekli, na Istoku se na blagdan Bogojavljenja slavilo krštenje odraslih, pa je razumljivo da se tom prilikom blagoslivljala voda. Ne treba pritom zaboraviti i na ranije spomenutu inkulturaciju (egipat i gnostičke sekte) Blagoslov vode zadržao se i onda kada više nije bilo krštenja na Bogojavljenje.

Danas se u Pravoslavnoj crkvi na Bogojavljenje i uvečer uoči Bogojavljenja slavi samo otajstvo Kristova krštenja, a nakon svečane liturgije blagoslivlje se voda.

Blagoslov vode uoči Bogojavljenja, istočnoga podrijetla, poznat je i u našim krajevima kao i u južnoj Italiji. Za opću je Crkvu ovaj blagoslov odobren tek 1890. godine, i to kao blagoslov pridržan biskupu ili njegovu delegatu, a u našim obrednicima nikada nije bilo toga ograničenja, nego je to činio predslavitelj mise (misnik).

Još je jedna osobitost vezana uz ovu svetkovinu: Rimski pontifikal određuje da se toga dana nakon evanđelja svečano proglasi dan slavljenja Uskrsa i ostalih pomičnih svetkovina. To je kao mogućnost zadržano do danas.

Mali vjeronaučni leksikon

Pontifikal

Pontifikal (iz latinskoga) 1. U Kat. crkvi, liturgijska knjiga s obrascima i uputama za obavljanje liturgijskih čina što ih predvodi biskup, npr. sakramente potvrde i ređenja, razne posvete. 2. Svečana misa koju služi biskup uz asistenciju mjesnoga klera (lat. missa pontificalis).

Pontifikat

Pontifikat naziv za službu ili vrijeme provedeno u službi papa Katoličke Crkve. Naziv dolazi od naslova Pontifex Maximus, koji je označavao vrhovne svećenike Rimskog Carstva. Nakon prelaska na kršćanstvo rimski carevi su ovim nazivom, nazivali rimske biskupe. Shodno ovomu i vrijeme u službi svih biskupa naziva se pontifikatom, međutim uz naziv ne stoji Summus Pontifex kao kod pape.

Latinizam pontifex znači „mostograditelj“. U vrijeme Rimske Republike ovaj se naziv rabio za člana visokoga svećenstva oko mosta na rijeci Tiber u starom Rimu, ali se kasnije proširio na cijelo carstvo. Tako je i vrhovni svećenik starorimske religije bio Pontifex Maximus.

Pop

Pop od grčkog πάππας- otac

U pravoslavaca i grkokatolik familijaran naziv za svjetovnog svećenika.

U hrvatskom glagoljaštvu, svjetovni svećenik koji se služio liturgijskim knjigama pisanim ili tiskanim glagoljicom - pop glagoljaš.

U nekim hrvatskim krajevima (Dalmacija, Primorje), familijaran naziv za katoličkog svjetovnog svećenika.

<https://proleksis.lzmk.hr>, <https://hr.wikipedia.org>

Opći religijski leksikon Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2002.

NAŠI POKOJNI

MILE DRAGIČEVIĆ

PU ličko - senjska, Lički Ribnik 8. siječnja 1992.

ŽELJKO PEMPER

PU virovitičko - podravska, Pakrac 8. siječnja 1992.

DUBRAVKO LUKAČEVIĆ

PU bjelovarsko - bilogorska, Buče 8. siječnja 1993..

POČIVALI U MIRU!